

SOROPTIMA

TEMA

Kvinner og teknologi

Kjære soroptimister!

Det står mennesker bak ...

*De spiser av skogene mine.
Seks gravemaskiner kom
og spiste av skogene mine.
Gud hjelpe mig for en skapning på dem.
Hoder uten øyne og øynene i baken.*

Slik åpner Rolf Jacobsens dikt fra 1954. En fysisk brutalitet skildres – naturen må vike for nye veier og fabrikker. *De svinger med kjeftene på lange skaft.* Men det satt noen ved spakene og styrte – det sto mennesker bak. Sytti år senere har roboter gjort sitt inntog, og de er både nyttige og nødvendige.

Og nå er Kunstig Intelligens (KI) superaktuelt – en vitenskap som går helt tilbake til 1957. Dens resultater kan vi lese om i årets første utgave. *Maskiner som tenker* er tittelen på KI-forsker Inga Strømkes bok, men hun sier også – det står mennesker bak. En datamaskin ser kun tall, og det er mennesket som har ansvaret og bestemmer ved hvilken tallverdi maskinen skal reagere. Men har den folkeskikk, sosiale antenner eller vurderingsevne? Dette spørsmålet fører oss til teksten *Filosofi, etikk og globalisering i styring av KI*, der nødvendigheten av å etablere et etisk rammeverk for KI tas opp.

Utviklere må kunne ta riktige beslutninger, og utdanningen må dekke mer enn IT-kunnskap og tekniske ferdigheter – fagfolk må ha et helhetlig syn på teknologien og forstå konsekvensene for samfunnet. Og hvor er kvinnene i denne utviklingen? Artikkelen *Kvinner og teknologi* konstaterer at kvinner er underrepresentert innen teknologisk utvikling og innovasjon. Kjønnsgapet må lukkes; kvinner bør få bidra til å utvikle teknologi fra sitt perspektiv.

Ja, KI vil være til stor nytte på mange områder, men kjenner du som meg på litt frykt for enda en teknologisk utvikling? Hvor tar den oss hen? Men så blar jeg i en bok av Arne Næss og finner håp i kapitlet *Livskunst – å drive med små ting på en stor måte*. Og sånn ser jeg på vårt arbeid som soroptimister. Den hjelpen vi gir for eksempel i form av støtte til utdanning, hjelp til en flyktning i et nytt land eller opplysnings- og påvirkningsarbeid, er ikke nødvendigvis de store tingene, men kan bety mye for den som tar imot, og for den som gir. Det trenger vi ikke KI for å forstå eller oppnå – og her står det kvinner bak!

Det nye unionsstyret hilser til alle! Vi har valgt *Engasjement og Utvikling* som fokus for vårt arbeid, i tillegg til FFF – forenkling og fornying for fremtiden. Vi setter stor pris på og inspireres av alt som gjøres i klubbene, og ønsker sammen med dere å styrke vår organisasjon. Og da passer det å sitere Halden sin 'chartermor', Ellen Gade: *Soroptimisme er å gjøre noe sammen!*

Karin Dahlberg Pettersen

Soroptimisthilsen
Karin Dahlberg Pettersen
Unionspresident

Innhold

4 og 5

Kvinner og teknologi

6 og 7

Nytt år og nye muligheter. Utdanningsfondets lotteri 2024.

8, 9 og 10

SI Mandal jobber aktivt med ekstensjon – det gir resultater.

11, 12, 13, 14 og 15

Kunstig intelligens (KI) – utviklingen begynner å skyte fart.

16 og 17

«Jeg blir mer og mer motivert til å jobbe for våre verdier etter samtaler med Mary Muia»

18 og 19

Grenseløst vennskap – et lokalt prosjekt til støtte for kvinnelige flyktninger fra Ukraina

20 og 21

Gode aktiviteter gir økt engasjement i SI Kongsvinger

21

Tre nye medlemmer i Kristiansund

22

Min bok: Rabih Alameddine: En overflødig kvinne

23

Redaksjonen

6 og 7

Nytt år og nye muligheter. Utdanningsfondets lotteri 2024.

8, 9 og 10

SI Mandal jobber aktivt med ekstensjon – det gir resultater.

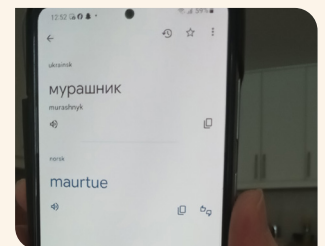

16 og 17

«Jeg blir mer og mer motivert til å jobbe for våre verdier etter samtaler med Mary Muia»

18 og 19

Grenseløst vennskap – et lokalt prosjekt til støtte for kvinnelige flyktninger fra Ukraina

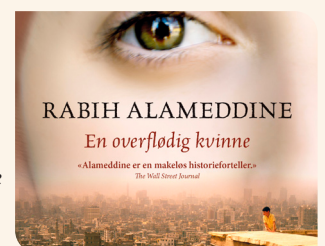

21

Tre nye medlemmer i Kristiansund

22

Min bok:
Rabih Alameddine:
En overflødig kvinne

Anne Mette Øvrum, SI Kongsvinger og styreleder i FOKUS

Kvinner og teknologi

‘**DigitALL**’, ropte mer enn 1700 kvinner i FNs Generalforsamling i 2023. Årets kvinnekommisjonsmøte i FN, CSW67, er vel gjennomført. «FNs Kvinnekommisjon er et av de viktigste møtene i FN, i en tid der kvinners rettigheter er truet og satt langt tilbake av patriarkiske og konservative krefter verden rundt» sa FNs generalsekretær António Guterres på den offisielle åpningen.

Anne Mette Øvrum

Framgangen vi har hatt på likestilling over flere tiår, forsvinner foran øynene våre. «Fortsetter det slik, vil det ta 300 år å oppnå full likestilling» konkluderte Guterres. Veldig sterke ord, og en sannhet vi fra sivilsamfunn har sett tydelig over mange år. Ikke bare skal vi jobbe for å komme fremover i likestillingsarbeidet, vi må også jobbe for å hindre enda flere tilbakeblik. Vi må ‘push back the push back.’ Kvinners rettigheter trues, motarbeides og krenkes i stadig flere deler av verden enn på mange år. Vi ser det i USA, og vi ser det i Europa. Krig, sult og naturkatastrofer gir jenter og kvinner over hele verden en enda farligere og livstruende hverdag.

En mannsdominert verden

Temaet for FNs Kvinnekommisjon i 2023 var kvinner og teknologi.

Kvinner er underrepresentert innen teknologisk utvikling og innovasjon. Det betyr at majoriteten av all teknologi er laget av menn, for menn. Jobben med å lukke kjønnsgapet innenfor teknologisk utvikling og innovasjon er viktigere enn noen gang. For å sitere Guterres «matematikken er enkel, deltar bare halvparten av befolkningen, vil vitenskap og teknologi oppnå bare halvparten av sitt potensiale».

Over tre milliarder mennesker har fortsatt ikke tilgang til internett - de aller fleste av disse er kvinner og jenter. I de minst utviklede landene er bare 19 % av kvinnene online. Der har de aller fleste knapt tilgang på vann, mat og strøm. Det er få kvinner som studerer vitenskap, teknologi, ingeniørfag og matematikk, og i

arbeidet med kunstig intelligens er knapt 1 av 5 kvinner. Det kjønnsdigitale skillet er raskt i ferd med å bli det nye ansiktet for kjønnsulikhet. Derfor er det viktig at kvinner og jenter deltar og er med på å bestemme morgendagens teknologiske endring og innovasjon. Fra utdanning, koding og design, til bruk og evaluering – hele løpet. Målet må være at alle kvinner ikke bare drar nytte av teknologi, men også får utvikle den fra sitt perspektiv. Kjønnbalanse er essensielt dersom vi skal få riktig utvikling av teknologi for fremtiden.

Sivilsamfunns viktige stemme

FOKUS har sammen med flere medlemsorganisasjoner, ansatte og partnere fra Guatemala, Colombia, Uganda og Etiopia, vært en sterk stemme fra sivilsamfunn på CSW67.

Vi har spilt inn viktige saker og prioriteringer til de norske representantene, som gjennomgikk harde og tøffe forhandlinger for kvinner og jenters rolle i utvikling av teknologi og innovasjon fremover.

Vold mot kvinner og KI

Vi må anerkjenne at teknologisk utvikling også har skapt en ny plattform for vold mot kvinner i form av netthets, trusler og digital vold (Technologic Facilitated Gender Based Violence, TFGBV). Sivilsamfunn la tydelig vekt på at all vold mot kvinner og jenter, online og offline, inkludert seksuell og kjønnsbasert

vold, som seksuell trakassering, vold i hjemmet, kjønnsrelaterte drap, inkludert femisid (drap på kvinner fordi de er kvinner), tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, må fordømmes. Dette ble inkludert i sluttdokumentet (zero draft), noe vi er veldig fornøyd med.

Hva ble det overordnede resultatet fra forhandlingene?

I sluttdokumentet anerkjennes viktigheten av kvinners og jenters fulle, likeverdige og meningsfulle deltakelse og lederskap innen vitenskap, utdanning, teknologi og innovasjon. Dette gjelder også deltakelse blant unge,

urfolk og personer med funksjonsnedsettelse. Samtidig uttrykkes det bekymring for kampen om å lukke det digitale kjønns-gapet. Det går for sakte, det digitale toget har allerede forlatt stasjonen. Kvinner og jenter må få tilgang til teknologi, digital kompetanse og utdanning nå, før det er for sent.

Hva må gjøres?

Forhandlinger i CSW67 har gitt bevegelse på noen områder, men i det store bildet har vi langt igjen. Nå må planer bli til handling, og dette er noe av det som må på plass:

- Utvikle digitale verktøy for å sikre at kvinner og jenter har tilgang til digital kompetanse og ferdigheter gjennom hele livsløpet
- Alle kvinner og jenter må få tilgang til internett for å få nødvendig digital kompetanse
- Det må være nulltoleransepolitikk for kjønnsbasert vold som skjer gjennom eller forsterkes ved bruk av teknologi (Technology Facilitated Gender Based Violence)
- Ny teknologi må utvikles for å forebygge nye risikoområder, kjønnsstereotyper, negative sosiale normer og brudd på personvernet, samt gi ungdom, inkludert unge menn og gutter, mulighet til å bli endringsagenter for likestilling

Anne Mette på møte i FNs Kvinnekommisjon i 2023.

Marie Borgen, leder i Utdanningsfondet

Nytt år og nye muligheter!

Utdanningsfondets lotteri 2024

Alle presidentene har mottatt "loddbok" for årets lotteri i Utdanningsfondet for kvinner i utviklingsland. Vi håper på et godt lotteri i 2024 også. Trekningen vil gjennomføres på R&L- møte i september.

I 2023 deltok 32 klubber i lotteriet og totalinntekten ble drøye kr 65 000,- . I tillegg har flere klubber valgt å gi rene gaver til fondet. Dette er gaver som har en stor betydning for mange unge damer.

Vil vil benytte anledningen til å takke for alle forespørslene vi har fått om å presentere Utdanningsfondet på medlemsmøter. Det er veldig hyggelig å treffe dere på deres klubbmøter. Er reiseveien for lang, så tar vi det digitalt.

I november var undertegnede på en privat tur i Kenya. Jeg spurte en Soroptimistklubb i Nairobi om jeg kunne få møte noen av jentene som har fått utdanningsstøtte av oss. De to møtene jeg fikk til, viste noen levende eksempler på hvor takknemlig jentene er for utdanningen og hvilke muligheter det gir for selvstendighet. Jeg møtte tre jenter som har fått støtte.

Lydia (i gul t-skjorte):

Lydia (Bachelor i Business Consultant-ferdig 2024). Lydia er oppvokst i slummen og ingen i familien hennes har tatt utdanning. Lydia fortalte at nå ville søsteren prøve å få til å studere når hun så hvilke muligheter utdanning gir.

En av soroptimistene i søkerklubben vil nå være mentor for henne for å hjelpe henne til å søke jobb/skaffe nettverk.

Til høyre: Matabel (hvit bluse)

Bachelor i Community Health - ferdig 2023

Kristina (svart genser)

Bachelor i biotechnology ferdig 2023

Sitter du og leser og tenker hvordan kan jeg hjelpe på en enkel måte?

Vipps: 578228

Norske Soroptimisters
Utdanningsfondet

TUSEN TAKK!

Begge jentene kom til hotellet jeg bodde på sammen med to soroptimistdamer. En svært hyggelig og lærerik ettermiddag.

Hege Lønning, leder ekstensjon/visepresident SI Mandal
Torill Hinna, president SI Mandal

SI Mandal jobber aktivt med ekstensjon – det gir resultater

SI Mandal ble utfordret av ekstensjonskomiteen til å skrive litt om klubbens ekstensjonsarbeid. Kanskje kan arbeidet vårt og erfaringene våre inspirere andre klubber?

SI Mandal ble stiftet i 1963. Klubben har nå 27 aktive medlemmer. Klubben har hatt Unionsstyret og arrangert to R&L møter.

Tidligere var et stabilt medlemstall og aktive medlemmer et kjennetegn på klubben vår. Under og etter pandemien opplevde vi lavere aktivitet og engasjement, flere utmeldinger og medlemstallet sank. Det ble færre som deltok på treff med vennskapsklubber, distriktsmøter og som observatører på R&L møter. Etter hvert ble det også utfordringer med å fylle tillitsverv i klubben.

Klubbstyret i 2021 så nødvendigheten av å intensivere arbeidet med å:

- Beholde medlemmer og øke engasjementet til medlemmene
- Satse på ekstensjon
- Forbedre markedsføring og synliggjøring

I 2021 kom det en ny handlingsplan for ekstensjon og det daværende styret i klubben fulgte Unionens oppfordring om å få alle medlemmer i grupper og verv. Så alle medlemmene ble delt inn i arbeidsgrupper/komiteer med hver sin leder.

Totalt ble det opprettet syv arbeidsgrupper der hver gruppe bestod av 3–4 medlemmer.

Vi hadde følgende grupper: Oransje dager, Ekstensjon, My sisters (klubbens prosjekt), 60 års jubileum, 8. mars, Vertinne/lotteri, Arkiv og presseansvar/Soroptimistpris. Gjennom gruppearbeidene og arrangementer knyttet til disse, fikk vi engasjert flere medlemmer. Alle syntes at dette var veldig positivt. På klubbmøtene refererte lederne fra arbeidet i gruppene. Da ble også de som ikke var med i noen gruppe, engasjerte.

Her er vi klare for markering av Oransje dager.

I 2023 gjorde vi følgende:

- Vi var bevisste på å markedsføre våre ulike arrangementer via sosiale medier og i lokalavisen. Vi hadde følgende arrangementer: utdeling av Soroptimistpris, åpningsseremoni, lyssetting ulike steder i byen samt teaterforestilling under Oransjedager.

Handlingsplan for ekstensjon.

- Når vi hadde eksterne kvinnelige forelesere og ved bedriftsbesøk der kvinner ledet, fikk de informasjon om organisasjonen og klubben vår i forkant og de ble tilbudt besøk i klubben.
- På arrangementene inviterte medlemmene gjester, for eksempel kollegaer, naboer eller andre bekjente. Gjestene fikk utdelt brosjyren «Soroptimist international» informasjon fra soroptimistklubber i Norge og litt info om SI Mandal, våre prosjekter samt innhold/tema i våre klubbmøter (halvårs - program).

SI Mandal har siden 2013, delt ut Mandal Soroptimistklubb sin pris fire ganger. Den tildeles kvinner med nær tilknytning til vår region og som har markert seg ved å utføre sitt arbeid eller virke på en positiv og synlig måte

lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. Vinneren for 2022 var industridesigner Hilde E. Tallaksen. Prisen ble delt ut i januar 2023. Utdelingen fikk god omtale i lokalavisen og det ble en fin markedsføring for soroptimistene. Etter utdelingen valgte to gjester å bli reflektanter og ble etter hvert medlemmer

Når medlemmene er med i en gruppe eller komité, blir de bedre kjent med hverandre og fokusområdene til soroptimistene.

Noen grupper har utgått og nye er kommet til. Enkelte medlemmer inngår i en ny gruppe og andre fortsetter i samme gruppe for å sikre kontinuitet.

*Kula Rogna utenfor kulturhuset Buen.
Andorsen gården er farget orange.*

Vi har nå følgende grupper:

- Oransje dager
- Utdanningsfondet
- My sisters (klubbens prosjekt)
- Ekstensjon
- Vennekapsklubber
- Mandal Soroptimistklubb sin pris
- Vertinne/lotteri
- Markedsføring og presseansvarlige

Det er svært gledelig at året 2024 starter med fem nye reflektanter i klubben vår. Reflektantene representerer

ulike yrker og aldersgrupper. Av disse er tre anbefalt av medlemmer. En er forespurgt etter et bedriftsbesøk og en har tatt kontakt etter å ha vært gjest på ett av våre arrangementer. Vårt håp er at reflektantene skal trives i klubben og at de etter hvert vil ønske å bli medlemmer.

Vi har fortsatt fokus på at klubbmedlemmene skal trives, oppleve en sterk tilknytning til organisasjonen vår og at innhold i klubbmøtene skal være aktuelt og lærerikt. Vi tror at dette er viktig for at medlemmene skal bli engasjerte og fremsnakke klubben vår. slik at nye kvinner får lyst til å bli medlemmer.

Andemor

Redaksjonen

Kunstig intelligens (KI) – utviklingen begynner å skyte fart

Basert på Inga Strümke sin bok, «Maskiner som tenker», gir vi her en kort beskrivelse av kunstig intelligens, og et innblikk i hvordan KI fungerer. Vi nevner noen områder hvor KI benyttes i dag, samt noen utfordringer.

Du kan lære om kunstig intelligens fra Inga Strümkes sin bok «Maskiner som tenker». Strümke er forsker ved NTNU, og har en doktorgrad i partikkelfysikk. I 2023 fikk hun både «Brageprisen» og «Formidlingsprisen» for nettopp denne boken hvor hun forklarer KI både underholdende og så lettfattelig som mulig.

Strümke beskriver hvordan en bil, styrt av kunstig intelligens, kjørte ned og drepte en kvinne fordi bilen feiltolket kvinnen til å være en plastpose. Videre forklarer hun hvem som kan klandres: Maskinen «ser» kun tall. Det er mennesket som bestemmer ved **hvilken tallverdi** maskinen skal reagere, og hva maskinen skal gjøre. Alle avveininger, og dermed **ansvaret, ligger hos mennesket**. Maskiner tenker ikke. De opererer med tall og gjør matematiske beregninger ut fra hvordan de er programmert.

Historiens første dataprogrammerer, den ikoniske matematiker og grevinne **Ada Lovelance**, skrev i 1842 at en analytisk maskin ikke har ambisjoner om å skape noe eget, men kan gjøre alt vi beordrer den til å gjøre.

I 1957 ble fagfeltet kunstig intelligens (artificial intelligence, AI) grunnlagt. Utviklerne tenkte, som Lovelance, at

Inga Strümke. Foto: Mariann Dybdahl, Adresseavisen.

en datamaskin kan løse alle oppgaver dersom de kan beskrives detaljert og presist.

Algoritme er en stegvis instruksjon som datamaskinen skal følge presist for å nå sitt mål, omtrent som en kakeoppskrift. Datamaskinen «**Deep-Blue**» var gitt nødvendige algoritmer for å kunne spille sjakk. 11. mai 1997 ble en merkedag for kunstig intelligens da DeepBlue slo verdensmesteren Kasparov i sjakk. Datamaskinen var programmert til å vurdere alle mulige sjakktrekk. Den søkte lynraskt gjennom 200 millioner tenkte sjakktrekk per sekund, og regnet ut vindersjansen til hvert av trekkene. Dette kostet svimlende mengder **regnekraft**.

Menneskelige sjakkspillere gjør noe ganske annet, noe som er raskere og mer energisparende, forteller Strümke. Ut fra posisjonen som sjakkbrikkene står i, gjenkjenner de mønster på sjakkbrettet, og ut fra dette vurderer de neste trekk. Dette ble en videre inspirasjon for KI-utviklere.

Maskinlæring, - slik lærer maskinen.

For å bli bedre og for å spare energi, måtte datamaskiner lære seg å gjenkjenne mønster. Forskerne fant etter hvert ut hvordan de skulle programmere maskiner for at de skulle kunne lære seg mønstergjenkjenning, samt å trene seg selv. «AlphaZero», verdens beste sjakkspillende maskinlæringsmodell, lærte mønstergjenkjenning ved bruk av **forsterket læring**. Inga Strümke sammenlikner metoden med å lære å sykle. Du vet hva målet er, du

må bare prøve deg frem, f.eks. sette deg på setet. Etter hvert forstår du selv hva det er verd å øve på.

Ved **Forsterket læring** utforsket AlphaZero sjakkbrettet på egen hånd. På 24 timer spilte den 44 millioner partier mot seg selv, som den etterpå analyserte. Den laget selv sine treningsspill, og mange av sjakkpartiene var aldri blitt spilt av mennesker før. Den hadde lært å gjenkjenne mønster. Dermed kunne den begrense hvilke sjakktrekk det var mest hensiktsmessig å utforske videre. Alpha Zero utviklet en nesten overmenneskelig spillestil og slo verdens beste sjakkspiller i 2017. Gjennom prøving og feiling tilgnet den seg kunnskap som mennesker i dag ikke har. Innen 2019 hadde datamaskiner slått oss i de fleste spill.

Inga Strümke mener at det beste vi kan oppnå med KI er maskiner som lærer oss noe nytt og verdifullt, gjennom en storskala prøving og feiling som menneskene ikke har kapasitet til selv.

En KI-maskin kan lære hvordan beina i vårt skjelett ser ut. Maskinen øver på røntgenbilder av uskadde bein, samt av brukne bein, helt til maskinen kan, med høy sannsynlighet gjenkjenne «treningsbilder» av uskadde bein. En ren klassifiseringsoppgave.

Norge har stor suksess i helsevesenet med praktisk bruk av KI til nettopp dette. KI vurderer røntgenbilder fra

pasienter som er henvist til sykehus med mistanke om beinbrudd. KI sorterer bildene i **to grupper**: «ikke brudd» og «brudd» (alle forskjeller fra uskadde bein). Pasienter i kategorien «ikke brudd» får svar innen få minutter, og kan straks dra hjem. Legen kan konsentrere seg om pasientene med bruddskader.

Maskiner kan bare lese tall.

Alt visuelt, som bilder eller tekst, blir derfor delt inn i rutenett. Hver rute (**piksel**) i rutenettet, får en tallverdi som representerte rutens lysstyrke. Dermed blir bilder eller tekst oversatt til et rutenett av tall, som maskinen kan lese. Denne teknikken er kjent fra 1950-tallet.

Oppsummert: KI-ingeniøren gir altså maskinen en definert oppgave og de nødvendige instruksene (algoritmene) som den trenger for å løse oppgaven (lære ut fra data). Deretter må maskinen trene. Maskinen mates med tusenvis av kjente treningsdata med tilhørende fasit. Maskinen øver på treningsdataene og bruker disse til å komme frem til best mulige beregningsformler, formler som til slutt gir det rette fasitsvaret. Resultatene er alltid nye tall, som omformes til et språk vi forstår, f.eks. en tekst.

I hvor stor grad vi kan stole på svarene KI gir, avhenger både av hvor pålitelige treningsdataene har vært, men også av om vi klarer å spore

hvordan datamaskinen «tenkte» da den øvde seg. Hvordan ser beregningsformlene ut? Hvis vi ikke kan granske disse, kan vi ikke vite om beregningsformlene er ufeilbarlige, slik den påkjørte damen fikk erfare.

Hvordan maskinen, etter å ha øvd og øvd på ulike treningsdata, har kommet frem til riktig fasitsvar, er ikke alltid lett å spore. Det kommer an på programmeringen.

Mennesket forstår beregninger i fire eller færre dimensjoner, høyde, lengde, bredde og tid, som kan brukes i enkle regnemodeller, som et «**beslutningstre**». Strümke sammenlikner dette med et **digitalt flytskjema**, der opplæringsdataene avgjør hva som er gode spørsmål å stille i flytskjemaet. Her kan KI-programmereren i ettertid følge hvert steg som maskinen gjør, og fagekspertene **kan se hva maskinen** har inkludert i beregningsformlene.

Matematisk sett er det mulig å gjøre beregninger i uendelig mange dimensjoner. Dette krever avanserte regnemodeller, hvor en haug av små beregningsenheter (noder), samarbeider i store nettverk, såkalte «**nevrale nettverk**». Her blir millioner av parametere justert igjen og igjen, til nettverket har løst oppgaven. Svarene har høy treffsikkerhet, men ulempen er at vi **ikke har noen mulighet til å se** hvilke antakelser maskinen har gjort underveis og lagt inn i beregningsformlene.

Maskinen kan ha beregnet korrekt ut fra datamaterialet den trente på, men det kan ligge en feilkilde begravd

i treningsdataene. Følgen kan bli en feilbedømming, som da kvinnen ble tolket til å være en plastpose. I et beslutningstre, kan KI-utvikleren fjerne kriterier som fagekspertene ikke godkjenner. Dette er ikke like enkelt å rette opp i nevrale nettverk. Regnemodeller basert på beslutningstrær er tryggere, men noe mindre treffsikre enn nevrale nettverk.

Hvorfor ikke da utelukkende benytte beslutningstrær i KI-beregninger? Dessverre, mange oppgaver, f.eks. det å gjenkjenne ansikter, forstå språk eller styre biler, kan kun løses ved å bruke avanserte nevrale nettverk. «Det vi må være klar over», sier Strümke, «er hvor viktig det er at de treningsdata som maskinen får må være korrekte og av god kvalitet». Maskiner plukker opp det de selv tror er viktig, ikke det ekspertene mener er viktig».

Det er innlysende at troverdigheten til KI-genererte svar avhenger av kvaliteten på de data som benyttes under opplæring av den kunstige intelligensen.

Maskiner som snakker

En maskin må trene på det den skal bli god til, f.eks. å føre en samtale. Så hvor finnes det mange samtaler å øve på? Bøker? Internett? Det blir opp til den som lager maskinen. En Chatbot (talerobot) kan f.eks. øve ved å analysere samtaler fra Twitter («X») av varierende kvalitet.

En ChatGPT (Chat Generativ Pre-trained Transformer) starter sin trening med å studere masse tekst. Først lærer den hvilke ord som typisk passer sammen. Deretter øver den på sakprosa, poesi, debatter osv. I 2022 deltok ChatGPT i den svenske «høgskoleprøven». I oppgaver som testet vokabular og leseforståelse, scoret ChatGPT blant de 5% beste.

Maskinlæringsmodeller krever enorme mengder treningsdata. Det kan være fristende for teknologiskapene å gi språkmodellene fri tilgang til treningsdata fra nettet. Men, maskinene er, ifølge Strümke, helt uten folkeskikk, sosiale antenner eller dømmekraft. Modellene henter treningsdata fra setninger det er mest av på nettet, hvilket ofte er opphetede diskusjoner og krasse ytringer. KI bare gjentar i sine svar språklige konstruksjoner fra treningsdata uten å ha noen forståelse av meningen. Erfaring har vist at språkmodeller raskt kan utvikle en uønsket, rasistisk og arrogant oppførsel. For enkelte teknologiskapere har det endt med rettsaker, men fortsatt er nettet en mye brukt øvingsarena for ChatGPT.

ChatGPT er fabelaktig til å formulere seg, men har ingen verktøy for å undersøke om det den sier er sant. (Inga Strümke)

Diskriminering og Fordommer i ChatGPT

Gründer Isabelle Ringnes og rådgiver Celise Skaar promoterte kildekritikk og edruelighet ved bruk av ChatGPT i NRK ytring (10.01.2024). De beskrev: «Vår nye arbeidskollega ChatGPT svarer med høy selvtilit, men er full av fordommer». De hadde spurte ChatGPT: «Fortjener israelere rettferdighet? Fortjener palestinere rettferdighet?»

På spørsmålet om palestinere, svarte ChatGPT at «dette er en kompleks problemstilling med mange ulike perspektiv». Da spørsmålet ble stilt om israelere, var svaret fra ChatGPT at «alle fortjener rettferdighet».

Ringnes og Skaar forklarer det slik: «Når ChatGPT henter enorme mengder data fritt fra åpne kilder på internett til sin opplæring, vil svarene representere et speilbilde av våre stereotypier og fordommer».

Skal vi være skeptiske til bruk av KI?

KI-generert svindel fikk i januar 2024 en enorm oppmerksomhet. Falske pornografiske bilder og video av en amerikansk verdensstjerne ble spredt over nettet med 47 millioner visninger.

Inga Strömke forklarte til NRK at KI-verktøy som brukes til å lage for-

falskninger er meget brukervennlige og har høy kvalitet. Forfalskninger er derfor vanskelige å oppdage. Et annet eksempel er finansmannen fra Hong Kong, som i februar 2024 ble lurt via det han trodde var et videomøte med flere kollegaer, til å overføre nesten 300 millioner kroner fra firma-kontoen til en svindlers konto. Å bruke KI for å endre på video- eller billedmateriale, kalles Deepfake.

Vi kan ikke lenger bruke Digitalt innhold som sannhetsvitne, eller bevismateriale. Det kan ikke benyttes som referanse. Du må forholde deg til digitalt innhold som til et utsagn, det kan være noens mening, en løgn eller sannhet», sier Strömke.

Redaksjonssjef i NRK, Reidar Kristiansen, sier (01.02.24) at samfunnet trenger media som folk kan stole på. NRK må styrke sin kildekritikk og verifisere informasjon av f.eks bilder de får fra krig.

Sofie Haugestøl, Førsteamanuensis ved UiO, er bekymret for at KI-teknologi brukes politisk. Hun presiserer at kunnskap og årvåkenhet i befolkningen er viktig. Som konsekvens, har UiO opprettet faget

«Robot-teknologi og juss». FN-sjefen Guterres ber verdens land om å forby våpen som styres av kunstig intelligens (NRK, 2024).

I tillegg kommer all informasjon våre tekniske duppeditter samler inn om oss. Vi etterlater oss gigantiske avtrykk som kan analyseres og kartlegges, slik at svindel og propaganda kan målrettes.

Kan vi beskytte oss?

Til en viss grad. Personvernsforordningen «General Data Protection Regulation» (GDPR), ble innført i Norge i 2018. Beskyttelsen står sterkt i Europa. Ifølge loven kan du be om at alle data om deg skal slettes. Loven forvaltes i Norge av Datatilsynet. Det beste er nok likevel å være vaksom. Selv med en norsk lov, som siden 2021 har forbudt både produksjon og spredning av krenkende materiale, er det vanskelig, kostbart og kompetansekrevende å straffeforfølge de mange som har delt informasjon på nett.

Kunstig intelligens har potensiale til å bli både en velsignelse og en forbannelse, avhengig av hva menneskene velger å bruke KI til.

Monica Faye, FN-kontakt for Soroptimistnorway Og president i SI Oslo
(Norges og faktisk Nordens eldste klubb)

Soroptima har mottatt et gnistrende innlegg fra Monica Faye om soroptimisten Mary Muia fra Kenya. Faye er overbevist om at soroptimistarbeid bærer frukter, om ikke i egen hage, så i de deler av verden der en kvinnes skjebne kan være ganske brutal. Faye beskriver venninnens vei ut av fattigdom ved hjelp av en sterk bestemor, tilfeldigheter, gode evner og norske Soroptimisters utdanningsfond.

Selv skriver Faye:

«Jeg blir mer og mer motivert til å jobbe for våre verdier etter samtaler med Mary»

Da jeg flyttet til Nairobi i november 2023 var Mary Muia den første jeg tok kontakt med. Hun hadde vært drivkraften bak konferansen og chartringen av Afrikaføderasjonen i 2020. Mary og jeg har holdt kontakten siden.

Mary Muia

I dag er Mary 55 år gammel og har ansvar for 9 barn, 3 egne og 6 bonusbarn. Da jeg spurte Mary om hvorfor hun var Soroptimist, svarte hun med å fortelle meg sin livshistorie. Hun var bare 7 år da hennes mor og far døde. Hun hadde to eldre søstre og en yngre bror. Hun hadde en sterk bestemor som tok fullt ansvar for ungene, og slik reddet Mary. De var veldig fattige, men Mary var flink på skolen. Da hun skulle begynne på ungdomsskolen var det ikke penger til det. En dag sto to gamle onkler på tunet. Bestemoren

skjønnte tegninga, ba Mary om å gjemme seg og snakket dem ut av området. De skulle selvfølgelig kjøpe Mary som barnebrud (hun var 14 år), bestemoren sa: «I morgen går vi til ungdomsskolen (den lå 25 km unna). Vi spør om det er noen mulighet for et slags stipend eller noe, slik at du kan gå der.» Skolen er i prinsippet gratis, men man må skaffe skoleuniform, papir og blyant og transport selv. Det koster mer penger enn de hadde. Den flere timer lange turen var verdt strevet. Mary var heldig, rektoren – en kvinne – hadde tro på Mary og hjalp henne helt til hun fikk sin avslutningseksamen. Hennes søstre var ikke like heldige. En søster giftet seg altfor tidlig med en voldelig mann og døde for 15 år siden. Fra da av bestemte Mary seg for at hun skulle hjelpe jenter og kvinner med utdanning så de kunne unngå barneekteskap osv. Det ble rett og slett en lidenskap, og hun snakker varmt om Utdanningsfondet som blant annet hjelper så mange kenyanske unge jenter!

Mary er utdannet helsefagarbeider, men begynte tidlig å jobbe for organisasjoner, både statlige og private. Lidenskapen for å hjelpe kvinner og jenter lå hele tiden i bakhodet. Hun er

medgründer av WEMA, en lokalsamfunnsbasert organisasjon som arbeider for å endre livene til unge jenter og kvinner, slik at de får tilgang til utdanning. Utdanning kan forebygge barneekteskap, tenåringsgraviditet, kjønnsbasert vold, og kjønnslemlestelse.

Da en kollega i 2012 inviterte Mary med på et soroptimistmøte, meldte hun seg straks inn og har siden vært en aktiv soroptimist. I 2016 ble hun

Monica Faye og Mary Muia

nominert inn i arbeidsgruppen som utformet den afrikanske føderasjonen, et arbeide hun presenterte i Kuala Lumpur i 2019. Mary startet en ny soroptimistklubb i Nairobi i 2019, var interimpresident i SI-Afrika fra 2018 til 2020, og har vært soroptimistrepresentant ved Nairobis FN-kontor siden 2017.

Mary representerer Soroptimist International and Womens's Major Group (WMG), med søkelys på kvinners rettigheter, kvinnekamp og likestilling. WMG skal tilrettelegge for at kvinner kommer til orde i FN komiteer, og får den informasjonen de trenger. Mary vokste opp på landet i Kenya og er opptatt av å ta vare på naturen og ressursene som finnes. Det passer bra med miljøutviklingen til FN som har hovedsete i Nairobi.

Til sist nevner Faye at Mary gjennom Afrikaføderasjonen har et prosjekt

Monica og Mary

sammen med FNs «Health4lifefund» (undergruppe av WHO). Prosjektet omhandler livmorhalskreft. United Nations Multi-Partner Trust Fund Catalyzing Country Action for Non-communicable Diseases & Mental Health (who.int). WHO ønsker spesielt å samarbeide med soroptimister fordi det er kjent at de arbeider godt lokalt, kan språket og er gode til å informere om hva alt dreier seg om, f.eks. HPV-vaksine. SI Dubai

er også veldig engasjert i prosjektet fordi presidenten der er en amerikansk soroptimist med helsefaglig bakgrunn.

Faye forteller at Mary har gitt henne ny motivasjon til å se at vi er en fabelaktig gruppe som gir kvinner og jenter mulighet til å leve verdige liv. Kanskje vi i Norge trenger påminnelser om at vi faktisk gjør en forskjell. På verdensbasis er vi soroptimister «store og dyktige» i det vi gjør.

Trude Farstad og Wenche M. Dahl, SI Trondheim Syd

Grenseløst vennskap – et lokalt prosjekt til

SI Trondheim Syd har hatt et ønske om å få i gang et lokalt prosjekt der medlemmene kan delta i et meningsfylt, konkret arbeid rettet mot kvinner. Krigen i Ukraina, førte til en økt flyktningestrøm til Norge. I 2022 tok vi kontakt med Trondheim kommune og Ukrainisk forening som pekte på et behov for støtte til godt voksne kvinner på 55+. Gjennom arbeidet har vi ønsket å skape en arena for sosialt samvær, vennskap og legge til rette for positiv aktivitet i en utfordrende hverdag som nyankommen flyktning til Trondheim. Videre ønsket vi å hjelpe Ukrainerne til å bli kjent i byen, med det norske samfunnet og med å bidra til norskopplæring gjennom samvær og samtale.

Prosjektet er foreløpig videreført med ett år med SI Trondheim som samarbeidspartner. Klubbene deler nå på ansvaret for treff og arrangementer.

Mobilen hjelper oss å kommunisere

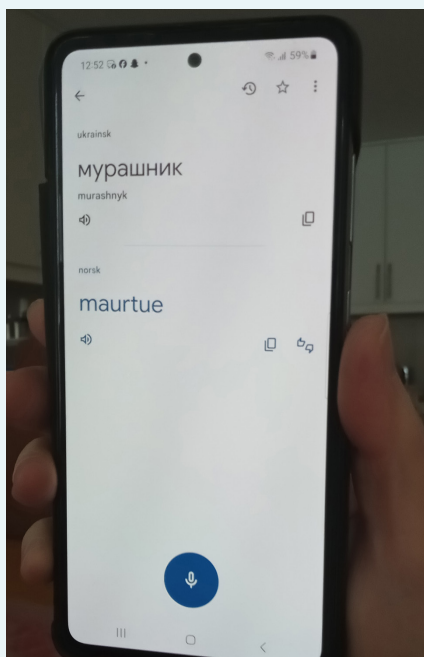
Nesten ingen av de ukrainske damene kan engelsk. De snakker ukrainsk og russisk. Flere får heller ikke delta i den ordinære norskopplæringen på grunn av alder. Mange benytter seg av språk-kafeer og strever med å lære seg språket. De fleste kvinnene er enslige. Mange er mødre. Noen har voksne barn og barnebarn her i Trondheim og andre vestlige land, men også i

Ukraina og ved fronten. Noen har nære slektninger i Russland, noe som oppleves som spesielt utfordrende.

For disse ukrainske flyktningene er mobiltelefonen blitt et viktig verktøy både i kommunikasjon med hjemlandet, men også for å orientere seg i det norske samfunnet. Mobilen hjelper dem å finne fram til aktiviteter i byen, og med oversetting og språk.

Det er de ukrainske damene som har lært oss soroptimister å bruke oversettingsapper på telefonen. Dette behersker de, noe denne lille historien forteller:

På første møte i et hjem i januar 2024 hadde alle med noe godt til et felles kakebord. Kaken midt på bordet (se bilde), er en spesialitet fra Ukraina. Hun som hadde laget den, ville

støtte for kvinnelige flyktninger fra Ukraina

fortelle oss hva den het. Vi norske forstod at navnet hadde noe med «dyr i skogen» å gjøre. Så tok hun raskt mobilen i bruk og sa noe på ukrainsk. Da forsto vi det alle sammen: MAUR-TUE.

Det har vært et lærerikt og givende prosjekt for oss soroptimister; både det å bli bedre kjent med hverandre og få nye venner. Det føles godt å kunne bidra direkte og positivt til å bedre flyktningers hverdag. Vi har gått turer og blitt kjent i byen, vært på kunstutstillinger, kost oss i botanisk hage, vært på museum og julemarked

samt besøkt private hjem. På besøk i private hjem hadde vi et trivelig julemøte med sang og norske julekaker og et påskemøte der vi laget påskepynt.

Tilbakemeldingene fra deltakerne har vært svært positive, og det er tydelig at treffene har betydd mye. Arbeidet har vært svært givende for begge klubbene og har ført til større engasjement og aktivitet, samt at vi har blitt bedre kjent med hverandre. Vi har hatt treff hver 14 dag gjennom det første året og hver tredje uke i videreførelsen.

På vei til julemarked i desember.

Fra Streif bakeri og kafé i februar. Alle har gitt tillatelse til å bruke bildet.

Gunlaug Kjensmo Kollsrud, SI Kongsvinger

Gode aktiviteter gir økt engasjement i Kongsvinger soroptimistklubb

Våren 2023 begynte vi planlegging av prosjektet «**Fra jord til bord**».

Tanken vår var fokus på matsikkerhet. Hva kan vi høste fra skog og mark?

Kan vi lage en felles kjøkkenhage og høste grønnsaker, både som inspirasjon og som vi kan selge på våre møter/eventuelt på julemarkedet?

Hva med frukt og bær fra hagen?

Ideen var sådd og vi satte i gang. Noe måtte sås innendørs før det ble plantet ut. Sesongen startet allerede i mars.

Mannen til et av medlemmene donerte et stykke jord. Vi sådde og plantet, gjerdet inn for hare og rådyr – så var det bare å håpe det beste.

Sommerværet spilte ikke på lag med oss. Først kom tørken, så kom regnet, og det til gangs. Vi sprøytet ikke mot skadedyr eller ugress. Det medførte at noe måtte kastes, og det ble en del luking. Det gjelder å ta høyde for uforutsette hindringer.

Sommeren er også ferietid, likevel var mange av medlemmene innom i løpet av sommeren. Vi høstet underveis, utvekslet ideer og oppskrifter og inspirerte hverandre.

Kjøkkenhagen inneholdt squash, agurk, salat, reddiker, persille, dill, stangselleri, kål, blomkål, grønnkål, gulrot, rødbeter, gul og rød løk, bønner, sukkererter og poteter. I tillegg litt urter.

Til vårt septembermøte hadde vi et godt utvalg av ferske grønnsaker for salg og i tillegg en del bearbejdede produkter. Neste salgsarena var vårt julemarked. Der ble det mange spennende glass og flasker, mange ulike geleer og syltetøy, chutney, pesto, saft og tyttebærgløgg, sopp, gran-skudd, geitrams og brennesle. Naturen er rik.

Utdrag fra kjøkkenhagen

Gunlaug Kollsrud er i gang med innhøstingen

Vi laget også dørkranser av havre og bar, alt på dugnad.

Nå håper vi å inspirere andre til å opparbeide sin egen lille kjøkkenhage, om det er i krukker eller pallekasser. Se utenfor døra! Utrolig hva naturen har å by på.

VI ER RIKE! LYKKE TIL!

Kantareller, rips og blåbær Havrekranser

Mette Andvik Johnsen og Torill Snare på julemarkedet

Ingrid Grotli Strømsholm, SI Kristiansund

Tre nye medlemmer i SI Kristiansund

Vi i SI Kristiansund hadde på julemøtet vårt i desember den store gleden av å ønske velkommen til tre nye medlemmer. Med god mat og hyggelig førjulskos fikk vi en fin ramme rundt begivenheten.

Sissel Dalhøi, Marit Grotli Bjerkås og Ana Maria Furseth ble ønsket velkommen av president Ingrid Grotli Strømsholm.

I januar 2023 fikk vi også «tilbake» et medlem som har vært ute av klubben en stund.

Vi er godt fornøyd med rekrutteringen så langt, men fortsetter iherdig jobben videre. Pr i dag er vi 26 medlemmer.

Sissel Dalhøi foran og så Marit Grotli Bjerkås, Ana Maria Furseth og Ingrid Grotli Strømsholm.

Rannei Husby Furre, SI Kristiansund

Rabih Alameddine: En overflødig kvinne

Jeg har alltid likt å lese skjønnlitteratur fra andre land og verdensdeler, det gir meg innblikk i andre kulturer og deres tankesett. **En overflødig kvinne** har vi også lest i lesesirkelen jeg er medlem av.

I en gammel leilighet i Beirut bor 72 år gamle Aaliya. Hun har dårlig økonomi, bor alene, er ensom og har et anstrengt forhold til både naboene og familien. Hun vokser opp i en patriarkalsk kultur og blir giftet bort 16 år gammel, selv ville hun heller ha fortsatt på skolen. Mannen skiller seg fra henne etter få år.

Aaliya har alltid vært en stor leser, og da mannen forlater henne, får hun seg en dårlig betalt jobb i en bokhandel. Dette gjør at hun så vidt greier seg økonomisk. Aaliya forteller om livet sitt samtidig som vi får et innblikk i Beiruts og Libanons urolige historie med borgerkrig og angrep fra naboene i sør, Israel. Aaliya sier om Israel: «Vi blir traumatisert hver gang israelerne setter i gang med en av de machomorderiske orgiene sine, men vi håndterer det. De er ikke oss. Det er prisen vi betaler for å bo ved siden av en nabo som konstant må bevise hvor stor formue han har.»

Aaliya har gjennom mange år oversatt bøker av kjente forfattere til arabisk, men aldri gitt dem ut. Hun sier selv at hun er ensom, og at bøker er hennes sandkasse: «Litteraturen gir meg liv, og livet dreper meg.» Romanen er full av sitater og henvisninger til verdenslitteraturen.

Boka har oversikt over omtalte bøker, omtalte historiske, oppdiktete og mytologiske personer og ting, ordliste og sitater.

«En overflødig kvinne» er oversatt til norsk av John Erik Bøe Lindgren. Boka kom ut i 2012 og kom samme år på norsk på Cappelen Damm.

Om forfatteren

Rabih Alameddine er amerikansk maler og forfatter, født i Jordan i 1959 av libanesiske foreldre, men vokste opp i Kuwait og Libanon. Han har utdannelse fra England og USA. I 2010 utga han romanen, Hakawati – historiefortelleren. Boka kom på norsk samme år.

MIN BOK er en spalte der medlemmene kan presentere egne leseropplevelser. Det fungerer som en stafett der innsenderen sender «stafettpinnen» videre til neste klubb/medlem for det kommende nummer.

Stafettpinnen sendes videre til
Ann-Eli Kalvøy Eikrem,
Kristiansund soroptimistklubb.

Redaksjonen

Redaksjonen

Et nytt og spennende år står foran oss, og redaksjonen fra SI Trondheim ser frem til å utgi fire nye nummer av Soroptima.

Vi legger ved noen bilder fra siste redaksjonsmøte.

Tema for dette nummeret er **Kvinner og teknologi**, med hovedvekt på kunstig intelligens (KI). Temaet har vært mye i media i det siste, og det er nylig dannet et eget Digitaliserings – og Forvaltningsdepartement med Karianne Oldernes Tung som minister.

Bruk av KI vekker blandede følelser i befolkningen, og vi tenker det vil være et aktuelt diskusjonstema i en periode framover.

Ved å gi en liten smakebit om emnet, håper vi å vekke nysgjerrighet blant våre lesere.

Vi takker alle bidragsytere for gode innspill til bladet!

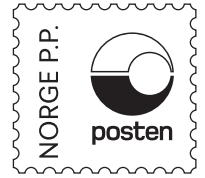
God lesing og en fin vår ønskes dere lesere!

Bildene viser redaksjonen i full sving med første nummer av SOROPTIMA i 2024.

Returadresse:

Soroptima
v/ Mari-Elin Øksendal
Helmer Lundgreens gate 4
7012 Trondheim

Soroptimist International støtter de globale bærekraftsmålene

Bærekraftsnålen kan kjøpes hos Karianne Fredheim i SI Borge for kr 100,-. Epost: kariannefredheim@yahoo.no

Aktuelle nettsadresser:**Stoff til Soroptima sendes til:**

soroptima@soroptimistnorway.no

SI Norgesunionens nettside:

www.soroptimistnorway.no

Soroptimist International

www.soroptimistinternational.org

Facebook

www.facebook.com/SoroptimistNorway

Soroptimist Project Matching

www.soroptimistprojects.org

Fokus (Forum for kvinner og utdanningsspørsmål)

En paraplyorganisasjon støttet av 48 norske kvinneorganisasjoner. Jobber for å bedre kvinners rettigheter og likestilling internasjonalt.

www.fokuskvinner.no

FNs kvinneorganisasjon

UN Women jobber for å styrke jenters og kvinners stilling over hele verden

www.unwomen.org

FN-sambandet

En norsk organisasjon med hovedoppgave å informere om FN og FNs arbeid, spesielt rettet mot barn og unge, og skoleverket.

www.fn.no

NESTE NUMMER

Neste nummer av Soroptima kommer medio juni, og har tema: **Kvinner i utradisjonelle yrker.**

Vi tar gjerne imot innspill både til temaet, og ellers saker angående soroptimister.

Flott med bilder. De sendes som vedlegg til artikkelen, og billedtekst med navn på personer

Frist for å sende inn stoff er: 15. mai 2024.

Stoff til Soroptima sendes til:
soroptima@soroptimistnorway.no

Norsk Soroptima kommer ut med fire nummer årlig og er medlemsblad for Norges 1400 soroptimister. Som del av Soroptimist International, en NGO (non governmental organisation) for kvinner, er vi tilknyttet FN med representanter i FNs organer i New York, Genève, Wien, Roma, Paris, Nairobi og Bangkok. Soroptimistene har spesiell konsultativ status i FN og er akkreditert i Europarådet. Organisasjonen er en upolitisk sammenslutning av klubber og arbeider for internasjonal forståelse, vennskap, fremme av menneskerettighetene, bedring av kvinners stilling i alle samfunn, respekt og forståelse for andres arbeid.